

P. I. POPOV

LENINIÄ TAPAAMASSA

Ei ole olemassa ainuttakaan kansantalouden ja valtionhallinnan alaa, jossa ei olisi tullut enemmässä tai vähemmässä määrin ilmi Vladimir Iljitšin valtavan voimakas järjestelykyky. Ja valtiollinen tilastotiedekin on olemassa tämän Neuvostovaltion suuren rakentajan ansiosta.

Tilastotiede ei ollut Vladimir Iljitšille ainoastaan johtamisen ja talouden hoitamisen välttämättömänä välineenä, vaan se oli hänelle tärkeänä tutkimustyön välineenä hänen tieteellisteoreettisissa ja tieteellispublisistisissa teoksissaan. Hänen klassillinen teoksensa „Kapitalismin kehitys Venäjällä” perustuu zemstvojen ja muiden virastojen tilastollisten julkaisujen tilastoaineistoon. Tämä esitystavaltaan loistava ja teoreettisen analyysin ja tosiasiallisen (tilastollisen) aineiston puolesta syvälinen teos on mallinäyte siitä, kuinka on osattava lukea tilastollisten julkaisujen paksuja niteitä ja ottaa numeropylväiköistä, jotka eivät sano paljon mitään maallikolle, kirkkaita perusteita marxismin aatteiden todistamiseksi. Meille tilastomiehille tämä kirja on mallinäyte tilastoaineistojen tieteellisestä hyväksikäytöstä sekä muistomerkki siitä kuinka kylmät luvut saavat ominaisuuden puhua kirkasta ja tulista kieltä suurista aatteista ja suuresta luokkataistelusta.

Jouduin usein keskustelemaan Vladimir Iljitšin kanssa tilastoasioista, ja aina silloin tunsin, että vallankumouksen suuren johtajan ja valtavan suuren proletaarisen valtakunnan järjestäjän persoonassa kanssani keskusteli tilastoaineistojen syvälinen tuntija ja huomattava erittelijä, joka käsitti perinpohjin, nimenomaan perinpohjin tilastotyön järjestelyn pikkuseikatkin ja erikoisuudet.

Korkein Kansantalousneuvosto kutsui keväällä 1918 koolle tilastotyöntekijäin edustajakokouksen teollisuuden tarkastusohjelman laatimiseksi ja maatalouden luetteloinnin suunnittele-

miseksi. Tässä edustajakokouksessa esitin valtion tilastotyön järjestämissuunnitelman. Sitten tämä edustajakokouksen tarkistama ja käsittelemä suunnitelma esitettiin Kansankomissaarien Neuvostolle.

Valtiollisen tilastotyön järjestämisestä minulla oli pitkä keskustelu Vladimir Iljitšin kanssa. Menin hänen luokseen hyvin varmana siitä, että kaikkien tilastotieteilijäin kiihkeä halu järjestää valtiollinen tilastotyö tulee saamaan hänen taholtaan mitä lämpimintä kannatusta. Valtiollista tilastotiedettä luotiin kiivaan sabotaašin oloissa, jota harjoitti virkamiessivistyneistö. Tällä sabotaašilla ei kuitenkaan ollut sijaa meidän, zemstvojen tilastotyöntekijäin keskuudessa. Ennen vallankumousta me olimme aina olleet sorretun aineksen asemassa, ja tällöin zemstvojen tilastotyöntekijöille osoitettiin erikoista „huomaavaisuutta” tsaarinhallituksen taholta. Zemstvojen tilastotyöntekijöitä oli vaikea pitää virkailijoihin kuuluvina. Täysin luonnollista, että zemstvojen tilastotyöntekijät olivat ensimmäisiä, jotka kokonaisena säätyryhmänä asettivat kysymyksen sellaisesta valtiollisen tilastotyön järjestelmästä, joka antaisi Neuvostotasavallalle tärkeimmät tilastotiedot suunnitelmallista rakennustyötä varten. Omat suunnitelmamme tilastotyön järjestämisestä tasavallassa veimme syvällä luottamuksella Vladimir Iljitšille tarkastettavaksi.

Valtiollisen tilastotyön suunnitelma oli laadittu yksityiskohdista myöten, siinä kaavailtiin niin paikallisten kuin keskuselintenkien rakenne. Useissa kysymyksissä oli välttämättömästi saatava Vladimir Iljitšiltä eräitä periaatteellisia suuntaviivoja.

Kun tulin hänen luokseen, oli hän jo tutustunut asiaan. Vladimir Iljitš kuunteli tarkkaavaisesti selostukseni, teki minulle joukon kysymyksiä, jotka koskivat valtiollisen tilastotyön järjestämistä, zemstvojen tilastotoimistojen valmistamia töitä ja vahvasti oikeaksi järjestelmän, jonka mukaan zemstvojen ja kaupunkien tilastotoimistot, Siperiassa ja Turkestanissa siirtolaishallintojen tilastotoimistot, jotka on rakennettu samoin kuin zemstvojenkin tilastotoimistot, muodostavat valtiollisen tilastotyön perustan, ovat sen paikallisia elimiä. Samalla hän huomautti, että zemstvojen tilastotoimistot ovat parasta kaikesta siitä, mitä sisältää entinen tilastotyö. Hän muisteli keskustelussa joitakin zemstvojen tilastotyöntekijöitä — Kablukovia, Kisljakovia ja toisia, jotka hän tunsu tai joiden töitä piti arvossa. Häntä kiinnosti myös kysymys siitä, missä määrin hallituksen tilastotyöntekijät osallistuivat neuvostotasavaltojen tilastotyöhön. Huomautukseni, että hallituksen tilastotyöntekijät ottavat hyvin pientä osaa tutkimuksiin, herätti hänen puoleltaan huomautuksen, että niin saattoi odottaakin.

Sitten Vladimir Iljitš vahvasti hänelle ominaisella selvyydellä sen, että keskitetyn tilastotyön järjestäminen on aivan oikein,

järkiperäistä ja ajankohtaista, ja sen, että yleisen tilastoelimen tehtäviä hoitavan keskustilastokomitean lakkauttaminen ja sen aineistojen luovuttaminen tulevalle neuvostolaiselle valtiotilastokoneistolle on välttämätöntä. Hän katsoi oikeaksi myös sellaisen tilanteen, jonka vallitessa komissariaattien yhteydessä tulee tehdä vain niiden teknillisiä tarpeita palvelevaa tilastotyötä, siis käytäntöön sovellettavaa toimistollista tilastotyötä, ja että eri kansantalouseläinten tutkiminen kuuluu valtiotilastolle, joka on oikeutettava toteuttamaan tasavallassa suoritettavan kaiken tilastotyön yleistä johtamista ja vahvistamaan eri hallintojen juoksevan työn tilastolliset ohjelmat. Vladimir Iljitš osoitti päätäväisesti, että valtiollisen tilastotyön tulee tapahtua koko kansantalouden järjestelmällisen tutkimisen suuntaan.

Heräsi kysymys, mikä paikka valtiotilastolle piti kuulua, ts. missä sen tuli sijaita valtionhallinnassa. Vladimir Iljitš tuli johtopäätökseen, että sen tulee olla Kansankomissaarien Neuvoston eikä jonkin komissariaatin yhteydessä.

Sen jälkeen Vladimir Iljitš selitti, että työnsä yhteydessä hän oli tullut vakaumukseen, että tilastotiede, samoin kuin muutkin tieteen alat, asemaa ja ratkoo eri probleemeja määrättyjen luokien eduksi, ja että hän toivoo näkevänsä valtiollisen tilastolaitoksen työskentelevän proletariaatin ja vallankumouksen eduksi.

Näin ollen Vladimir Iljitš hyväksyi yleisen periaatekysymyksen valtiotilaston järjestämisestä ja antoi ohjeet, mihin suuntaan tuli ratkaista kysymys valtiotilaston perussäännöstä, sekä hyväksyi suunnitelman edellyttämän työohjelman.

Samoin Vladimir Iljitšin ansiosta tuo ohjelma vahvistettiin Kansankomissaarien Neuvostossa heinäkuun 25 p:nä 1918. Silloin myös seurasi päätös minun nimittämisestäni Keskustilastohallinnon johtajaksi. Työskentelyni aikana sain Vladimir Iljitšiltä hyvin usein tehtäväksi käyttää pikaisesti joitakin tilastotietoja, joita saapui Keskustilastohallintoon, sekä tehtäviä, jotka liittyivät uusien tilasto-operaatioiden suorittamiseen.

Tasavalta oli vaikeassa aineellisessa asemassa, jotenka se ei voinut paljoakaan antaa valtiolliselle tilastolaitokselle. Ja ainoastaan Vladimir Iljitšin tuella me saimme huoneiston.

Vladimir Iljitš antoi aina apua Keskustilastohallinnolle. Vladimir Iljitšin puhelimitse antamalla määräyksillä ja joskus hänen kirjelapuillaan oli taikavoimainen vaikutus, ja valtiotilasto voi jatkaa rauhassa työtään.

Entä väestönlasku vuonna 1920? Olisiko ollut mahdollista sen suorittaminen ilman Vladimir Iljitšin henkilökohtaista myötävaikutusta ja apua?

Ei ollut paperia. Vladimir Iljitš antoi määräyksen, ja tehtaat, jotka valmistivat sanomalehtipaperia, alkoivat valmistaa paperia

väestönlaskentaa varten. Tehtaat, joiden tehtäväksi oli annettu kaavapapereiden valmistus väestönlaskentaa varten, eivät voineet työskennellä, sillä ei ollut elintarvikkeita työläisille, puuta lämmitykseen, verkaa paperikoneita varten eikä... tiiliä. Ja niinpä Vladimir Iljitšin ehdotuksesta Kansankomissaarien Neuvosto asetti valiokunnan minun johdollani, jolle annettiin oikeus vaatia kaikilta laitoksilta kaikkea, mitä vain tarvittiin tehtaiden työskentelyä varten, ja laitokset olivat velvollisia täyttämään viivytelyittä valiokunnan vaatimukset. Vain Vladimir Iljitšin avulla onnistuimme saamaan A. V. Lunatšarskilta opettajia väestönlaskentaan. Kun ei ollut varoja, niin Vladimir Iljitš kehotti antamaan niitä. Niin, todella, vuoden 1920 väestönlaskenta tuli suoritettua kokonaisuudessaan hänen ansiostaan. Entä muut työt? Olisivatko ne tulleet suoritettua ilman Vladimir Iljitšin apua, kun valtiolla oli kovin niukalti ainevaroja?

Vladimir Iljitš oli todella neuvostolaisten tilastotyöntekijäin oikea innoittaja ja opettaja,—niin, opettaja, sillä suurena taloustieteilijänä ja syvällisenä analyytikkona hänellä oli sellainen tilastonumeroiden maksimaalisen hyväksikäytön menetelmä, joka antoi hänelle mahdollisuuden tehdä yleistyksiä sellaisestakin tilastoaineistosta, joka toisten käytettävänä sanoi hyvin vähän tahi ei sanonut mitään.

